

552 особи; найменше – у Макіївській ОТГ – 71 особа. За підсумками 2017 року найбільша питома вага видатків на утримання службовців у фінансовому ресурсі ОТГ (без урахування трансфертів) припадає на бюджет Макіївської ОТГ – 41 %, найменша – на бюджет Гончарівської ОТГ – 9 %.

Отже, ОТГ областей Центральної України характеризуються незначною часткою видатків на утримання апарату управління в порівнянні з середньоукраїнським значенням. 23 із 50 ОТГ (46%) мають питому вагу видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах (без трансфертів) нижчу за 20%. Причинами цього є як порівняно менша чисельність громад, так і їх нижча фінансова спроможність. Крім цього, це може свідчити про низьку ефективність управління фінансовим ресурсом ОТГ.

Література

1. Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ за 2017 рік (у розрізі областей). Група фінансового моніторингу. Центральний офіс реформ при Мінрегіоні. Лютий, 2018 р. 48 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/177/Рейтинг_фін._спром_366_ОТГ_за_2017.pdf

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ВИВЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО МІСТА

Кривоніс К. А., студентка 2 курсу факультету Менеджменту
Радіонова Л. О., доцент кафедри філософії і політології

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Соціально-економічна криза, яку переживає сьогодні Україна, зумовила потребу у формуванні такої системи управління, яка б найбільшою мірою відповідала сучасним завданням розвитку країни. Свій внесок у вирішення найважливіших соціально-економічних проблем країни можуть зробити малі міста, які одночасно сприяли б зміцненню державності та розвивали б принципи місцевого самоврядування. Науковий інтерес до проблем малих міст зумовлений тим, що дана категорія поселень включає в себе більшу частину міст в усьому світі.

У даний момент, вивчення міста здійснюється в різних галузях науки. У рамках географічного підходу місто розглядається в першу чергу як багатофункціональна і багатоцільова форма розселення і територіальна організація господарської діяльності. Основними критеріями міського розселення є акумуляція великої кількості людей на малій території і висока концентрація різних об'єктів інфраструктури і видів діяльності.

У економічній науці місто досліджується як частина цілісної соціально-економічної системи соціуму, що володіє загальними і особливими економічними характеристиками. У рамках економічного підходу місто розглядається переважно як громадська підсистема, яка функціонує на основі

певного виду виробництва. У даний момент, у економічній науці ряд дослідників пропонує розглядати місто не тільки в аспекті організації виробництва, а й як підприємницьку структуру.

Проблеми міста як типу територіальної соціальної спільності розглядаються і в демографічному аспекті. У рамках цього підходу акцентується увага на вивченні вікової структури населення міста і відтворювального потенціалу населення.

У руслі урбаністичного підходу англійські дослідники Н. Абекромбі і А. Ярд виділяли такі ключові характеристики «міського життя», як масштабність, висока щільність населення, різноманітність соціальних груп, анонімність, дистанційність і формальність соціальних відносин, зниження впливу традицій на поведінку людини. У такому трактуванні міста присутні переважно кількісні характеристики, хоча і дозволяють визначити основні відмінності міста від села.

До проблем міста в аспекті структурування міського простору звертався американський вчений Дж. Форрестер. Він пропонував розглядати місто як складну, саморегульовану систему, «всередині якої створюються напруги, що змінюють економічну діяльність і обумовлюють зрушення у використанні земельних ділянок, будівель і міграції населення».

У радянський період, на думку О. Н. Яницького, розвиток соціології міста був сильно ідеологізованим і обмежувався такими соціальними питаннями, як подолання протилежності між містом і селом, емансипація жінок, усупільнення побуту і соціалістичне розселення, перебуваючи в полоні соціальних утопій про побудову «ідеального поселення».

Надалі безпосередньо проблеми міста розглядалися такими дослідниками, як Е. Н. Заборова, А. Ф. Ісламова, А. Нецадин, Н. Горін та ін. Так, Е. Н. Заборова і А. Ф. Ісламова досліджують місто в рамках інституційного підходу, підкреслюючи, що місто – це, перш за все, соціальний інститут, який представляє собою сукупність певних правил, традицій, що реалізуються в діяльності людини в межах певної територіальної спільності. Розглядаючи місто як складно структурований соціальний простір, автори виділяють в ньому такі основні елементи, як екологічні, матеріально – речові, інформаційно – культурні і антропоцентричні. Екологічний елемент міського простору висловлює сукупність природних умов, які забезпечують задоволення базових повсякденних потреб людини. Матеріально-речовий елемент представлений як продукт творчості людини, як штучно організований простір, який володіє предметним наповненням і виконує певні функції. Соціокультурний елемент представляє місто в аспекті його ціннісно-духовного змісту. Антропоцентричний елемент характеризує повсякденне життя населення міста. Таким чином, дослідники розуміють місто як штучне середовище, що представляє собою відкриту систему соціокультурних територіально–просторових процесів.

У свою чергу, А. Нецадин і Н. Горін розглядають місто з позицій синергетичного підходу, який дозволяє поглянути на місто як органічну систему, яка розвивається сама по собі. На їхню думку, місто як тип локальної

спільності може існувати тільки в постійному обміні продуктами виробництва з селом й іншими локальними утвореннями. У якості основних критеріїв диференціації міста від села дослідники виділяють його відкритість, соціальну неоднорідність, системність, високу концентрацію населення, певний спосіб життя людей. Головною причиною саморозвитку міста, з точки зору авторів, є його принципова відкритість, обмін ресурсами, взаємодія з іншими макро- і мікросистемами.

У цілому можна відзначити, що в даний час вченими накопичено чималий матеріал по дослідженню міста як складної територіально-поселенської системи. Однак, незважаючи на це, проблеми малих міст України тільки починають ставати предметом дослідження для різних галузей знання.

Аналіз наукової літератури з дослідження малого міста дозволяє виділити кількісний, якісний і інтегративний підходи.

З позиції кількісного підходу малим містом традиційно вважається тип поселенської спільності з чисельністю до 50 тис. чоловік. Але дана типологія є, по-перше, досить формальною, оскільки враховує виключно кількісні показники; по-друге, застарілою, оскільки розглядає малі міста переважно як індустріальні центри, що в даний час не завжди відповідає дійсності. Хоча останнім часом у вітчизняній науковій літературі при визначенні малого міста враховується і більший розмір (до 100 тис. чоловік).

На наш погляд, використання кількісних підходів засноване, перш за все, на уявленні малого міста як територіально поселенську спільність, яка має стабільну соціальну структуру, трудові ресурси та виробничу базу.

Якісний підхід у визначенні малого міста акцентує увагу переважно на економічних, політичних і культурних відмінностях малих міст від іншого роду територіальних поселень. З позиції цього підходу мале місто розглядається крізь призму різних показників: економічних, демографічних, інфраструктурних, соціокультурних і т.п. Якісний підхід в дослідженні малого міста є більш концептуальним, ніж кількісний, так як дозволяє виявити загальні закономірності формування малих міст, так і їх специфіку.

До основних ознак малого міста дослідники в першу чергу відносять «довготривалу значну концентрацію людей, їх жител, відносин на порівняно незначній території; статистичний і динамічний ріст поселення і його площі; наявність у поселення статусу міста; позначення адміністративних і територіальних кордонів; наявність органів адміністративного управління; наявність соціальної та професійно-статусної диференціації населення; формування міського способу життя і міської культури». До додаткових характеристик міста, які відображають специфіку конкретного типу міста, відносять переважно такі: наявність різноманітних видів економічної діяльності, архітектурний вигляд міського простору, міські символи (герб, прапор), міські легенди, а також наявність специфічних міських проблем [1].

Важливо відзначити, що виділені загальні та особливі ознаки малого міста не є абсолютними і незмінними, оскільки дослідження специфіки малих міст України представляється вкрай складним і найчастіше ситуативним.

На наш погляд, інтегративний підхід виступає найбільш ефективним.

Інтегративний підхід до вивчення малого міста дозволяє враховувати як кількісні, так і якісні показники даного типу територіально поселенської спільності, звертаючи увагу переважно на ті функції, які виконують малі міста у відповідності зі своєю специфікою.

В даний час дослідники звертаються не тільки до проблеми ідентифікації малого міста як елемента структури сучасного суспільства, а й до проблеми появи малого міста як специфічного типу територіально-поселенської спільності .

Аналіз наукової літератури, присвяченої появі малих міст в Україні, дозволив виділити ряд факторів, які вплинули на цей процес: природно-просторові; геополітичні; демографічні, політико-економічні, поселенські, особливості процесу урбанізації. Усі вищезазначені фактори дійсно мали істотний вплив на появу малих міст в Україні та їхню історичну специфіку.

Однак, на наш погляд, найважливішим фактором, що вплинув і продовжує впливати на стан і розвиток українських малих міст, є процес урбанізації, що відображає динаміку розселення людей і обумовлений серйозними соціальними трансформаціями, які відбувалися в країні протягом останніх 100 років.

Література

1. Стадник Г. В., Радіонова Л. О. Модель управління малим містом України: виклики сучасності [Електронний ресурс] / Г. В. Стадник, Л. О. Радіонова // Інфраструктура ринку. – 2019. – № 28. 415 с. (23-29). – Режим доступу до ресурсу: <http://www.market-infr.od.ua/28-2019>.

2. Стадник Г. В., Радіонова Л. О. Методологічна модель дослідження економічного розвитку малих міст України // Г. В. Стадник, Л. О. Радіонова / Економічна аналітика [Електронний ресурс]; сучасні реалії та прогностичні можливості; зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (19 квіт. 2019 р.) / Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – Електрон. кн. – Київ : КНЕУ, 2019. – 351 с. Назва з тит. екрана . – Режим доступу : http://opac.lib.onu/pdf/konf_econ_analitika_2019.pdf

БАШТАНСЬКА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА: ВИГОДИ ВІД ОБ'ЄДНАННЯ

Кукса О.О., студентка 2 курсу факультету економіки, менеджменту та психології

Головня Ю.І., к.е.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування

Київський національний торговельно-економічний університет

У квітні 2014 року Уряд України схвалив основний концептуальний документ - Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації, які дали старт реформі децентралізації та процесу створення об'єднаних територіальних громад. Кожна громада прагне до об'єднання,